

Laudatio

De betekenis van het werk van prof. dr. Mark van der Gaag voor de cognitieve gedragstherapie bij psychotische problematiek, kan moeilijk worden onderschat. Even moeilijk laten zijn verdiensten zich beschrijven op slechts één bladzijde. Wat volgt is daarom slechts een vogelvlucht over zijn loopbaan en belangrijkste activiteiten.

Mark van der Gaag werkt momenteel als klinisch psycholoog bij Parnassia in Den Haag, waar hij leiding geeft aan het psychose-onderzoek. Hij is tevens bijzonder hoogleraar 'psychologische interventies bij psychosen' aan de Vrije Universiteit. Hij begon zijn loopbaan zo'n 35 jaar geleden in de psychiatrie in Endegeest. Hij bracht vroeg in zijn loopbaan gedragstherapeutische principes de psychiatrie binnen; hij trainde verpleegkundigen in het behaviorisme om via beloningen en andere bekrachtigers het welzijn van de klinisch opgenomen patiënten te vergroten en hen meer regie te geven. Hij zette ook, als een van de eersten in Nederland, mobiele behandelteams voor mensen met schizofrenie op.

In de jaren 90 introduceerde Mark van der Gaag de uit het Verenigd Koninkrijk afkomstige cognitieve gedragstherapie bij psychosen in Nederland. Hij schreef een handboek en richtte de Stichting Cognitie en Psychose op. Mark van der Gaag was een van de eersten die een website opzette om hulpverleners te informeren en faciliteren in de psychologische behandeling van mensen met psychosen. Hij trainde een groot deel van de Nederlandse hulpverleners in de psychiatrie in deze methode waarbij de nadruk ligt op het individu achter de stoornis en de betekenis van de symptomen voor het individu. In die tijd gold het adagium niet met mensen in gesprek te gaan over hun stemmen of achterdochtige opvattingen. Mark van der Gaag liet echter zien, zowel in de praktijk als in onderzoek, dat het onderzoeken van de betekenis van die ervaringen niet alleen veilig, maar zelfs effectief was in het verminderen van de lijdensdruk. Cognitieve gedragstherapie maakt inmiddels al een flink aantal jaren deel uit van de nationale richtlijnen voor schizofrenie en psychosen, waardoor vele mensen baat kunnen hebben van deze methode. Dat is voor een groot deel aan het werk van Mark van der Gaag te danken.

Mark van der Gaag schreef meerdere boeken, tientallen boekhoofdstukken en wetenschappelijke artikelen, trainde honderden professionals en behandelde minstens zoveel cliënten. Hij had en heeft daarnaast zitting in vele besturen en commissies, waar hij zich met hart en ziel inzet om de zorg voor mensen met psychosen te verbeteren.

'Delen is het nieuwe vermenigvuldigen'. Het geldt dat Mark van der Gaag verdient met boeken en trainingen vloeit naar de Stichting Cognitie en Psychose en wordt gebruikt om kennis en vaardigheden over psychologische interventies bij psychosen te bevorderen. Zo zijn alle protocollen, werkboeken en therapiematerialen over cognitieve gedragstherapie bij psychose gratis te downloaden op de website www.gedachtenuitpluizen.nl. Maar wat hij vooral deelt is zijn tomeloze inspiratie, die ervoor heeft gezorgd dat de cognitieve gedragstherapie voor mensen met psychosen een enorme vlucht heeft genomen. >

Laudatio *vervolg*

Later in zijn loopbaan legde Mark van der Gaag zich toe op de preventie van psychosen. In het baanbrekende EDIE.nl onderzoek bleek zijn cognitief gedragstherapeutische methode het aantal psychosen in een hoog risicogroep te halveren, waarmee hij een grote groep mensen en hun omgeving veel leed bespaard heeft. Deze cognitief gedragstherapeutische werkwijze wordt in een aanzienlijk deel van Nederland uitgerold en is op veel plekken inmiddels routine.

Op dit moment is de Treating Trauma In Psychosis-studie in afronding. In deze baanbrekende studie zijn 155 mensen met een psychotische stoornis en een co-morbide posttraumatische stress-stoornis middels cognitieve gedragstherapie of EMDR behandeld voor de ernstige jeugdtrauma's die zij hebben meegemaakt. Dit staat volledig haaks op de gangbare overtuiging van klinici en onderzoekers, die vrezen dat dit ineffectief en zelfs gevaarlijk is. De studie laat echter zien dat het behandelen van deze trauma's niet alleen veilig, maar ook zeer effectief is. Patiënten voelen zich meer gehoord en gezien, en blijken meer aan te kunnen dan altijd werd, en vaak nog wordt genomen.

Mark van der Gaag is, kortom, een begenadigd cognitief gedragstherapeut die met zowel passie als compassie in zijn werk staat. Hij is op verschillende momenten in zijn carrière van grote invloed op de Nederlandse psychiatrie geweest met baanbrekend werk dat altijd tot doel had het herstel van mensen en hun kwaliteit van leven te bevorderen. Hij heeft het nooit geschuwd om tegen de stroom in te zwemmen, en een groot deel van het veld zwemt inmiddels enthousiast met hem mee. Graag benoemt het bestuur van de VGCT, als blijk van erkenning, prof. dr. Mark van der Gaag tot erelid van de vereniging.

Dr. Arnold van Emmerik,
Voorzitter bestuur VGCT

